

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Annettu Helsingissä 13 päivänä elokuuta 1997

Asia: Virkasuhteen purkamista koeaikana koskeva oikaisuvaatimus

Päätös, johon haetaan oikaisua:

Porvoon kärjäoikeuden laamannin 15.2.1996 tekemä päätös, jolla A:n virkasuhde on purettu koeaikana.

Oikaisuvaatimus:

A on vaatinut päätöksen kumoamista.

Asian käsittely:

Porvoon kärjäoikeuden annettua oikaisuvaatimuksesta vastineensa ja A:n vastaselityksensä virkamieslautakunta ratkaisi asian päätöksellään 28.8.1996 asia n:o 164/96.

Päätöksellään 22.5.1997 taltio n:o 1297 korkein hallinto-oikeus on kumonnut virkamieslautakunnan päätöksen ja palauttanut asian virkamieslautakunnalle, jonka tuli toimittaa asiassa suullinen käsittely.

Virkamieslautakunta on 13.8.1997 toimittanut asiassa suullisen käsittelyn.

Virkamieslautakunnan ratkaisu:

Perustelut:

A on Porvoon kärjäoikeuden laamannin päätöksellä 28.7.1995 nimitetty 1.9.1995 lukien kuuden kuukauden koeajalla toimistosihteerin (A14) virkaan. Päätöksellä 15.2.1996 A:n virkasuhde on koeajan kuluessa purettu 29.2.1996 lähtien, koska hän ei ollut sopeutunut kärjäoikeuden työkuriin.

Valtion virkamieslain 10 §:n 1 momentin mukaan virkamiestä nimitettäessä voidaan määrätä, että virkasuhde voidaan enintään kuusi kuukautta kestävä koeajan aikana purkaa sekä nimittävän viranomaisen että virkamiehen puolelta. Purkaminen ei saa kuitenkaan tapahtua 11 §:ssä tarkoitetuilla tai muuten epäasiallisilla perusteilla.

Selvitys tapahtumista

A:ta on 21.12.1995 kuultu asian johdosta. Tällöin hänelle on ilmoitettu suunnitellun purkamisen perustuvan siihen, että A oli 1) päivittäin käyttänyt vähintään puolitoista tuntia tupakoimiseen. A oli lisäksi 2) ottanut ystävänsä vastaan käräjäoikeuden tiloissa ja 3) käynyt hyvin pitkiä yksityisiä puhelinkeskusteluja. Kerrotun perusteella A:n toiminnan on katsottu poikkeavan siinä määrin muun henkilökunnan toiminnasta, että ainoaksi keinoksi oli jäänyt koeaikaisen virkasuhteen purkaminen. Purkaminen oli ollut tarkoitus toteuttaa jo 1.1.1996 lukien, mutta siirretty tapahtuvaksi 1.3.1996 lukien uudistaen vielä 14.2.1996 A:lle aikaisemmin ilmoitetut purkamisperusteet.

Asiassa on lisäksi esitetty A:n 1.9.1995 allekirjoittama sitoumus koskien koeaikana mahdollisesti tapahtuvaa virkasuhteen purkamista.

A on katsonut, että hänen virkasuhteensa purkaminen on suoritettu epäasiallisilla perusteilla.

Oikeudellista arviointia

Säännös virkasuhteen purkamisperusteista koeajalla perustuu hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion virkamieslaiksi ja laiksi valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta (HE 291 vp 1993 s. 34). Esityksen mukaan erot virka- ja työsuhteen henkilöstön asemassa eivät enää olleet valtion tehtävien hoitamisesta johdettavissa. Tämän vuoksi ehdotettiin säännös vastaamaan työehtosopimuslain 3 §:ää. Mietinnössään n:o 5 sanottuun esitykseen s. 6 hallintovaliokunta yhtyi muulta osin hallituksen esitykseen mutta katsoi, että joissakin tehtävissä voidaan virkamiehen arviointiin perustellusti ryhtyä vasta 3-4 kuukauden kuluttua siitä, kun virkamies on tullut palvelukseen. Valiokunta piti sekä virkamiehen että julkisen edun mukaisena mahdollistaa virkamiehen perehtyä riittävästi tehtäviinsä, jotta virkasuhteen jatkumisen edellytykset voidaan harkita asianmukaisesti riittävän virkamiestä koskevan tietämyksen perusteella. Valiokunta ehdotti tämän vuoksi koeajan pituuden muuttamista 6 kuukaudeksi.

Työehtosopimuslain 3 §:n mukainen purkuoikeus riippuu sekä koeajan luonteesta että sen tarkoituksesta. Koeajan tarkoituksena voidaan sanoa olevan varata työnantajalle mahdollisuus saada työntekijän työssäolon avulla selkoa ensisijaisesti siitä, pystyykö työntekijä suoriutumaan työehtosopimuksen edellyttämästä työstä tyydyttävällä tavalla. Koeaika antaa myös työntekijälle itselleen tilaisuuden selvittää, osoittautuvatko työ ja työskentelyolosuhteet häntä tyydyttäväksi.

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käytäydyt-

tävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Koeajalla voidaan saada selkoa myös virkamiehen selviytymisestä tästä velvollisuudesta.

Koeaika virkasuhteessa voidaan siis määrätä silloin, kun on tarpeen selvittää, suoriutuuko virkamies tehtävistään ja velvollisuuksistaan. Epäasiallista on sen vuoksi purkaa virkasuhde koeajalla muulla kuin koeajan tarkoitukseen liittyvällä syyllä.

Verrattaessa käsiteltävänä olevaa A:n tapausta edellä olevaan tulkinta-aineistoon valtion virkamieslaissa säädetystä koeajasta voidaan todeta, ettei purkamista ole suoritettu A:n virkatehtäviin liittyvästä syystä.

A:n virkasuhteen purkaminen on perustettu hänen liialliseen tupakoimiseensa, runsaasiin yksityispuheluihin ja yksityisvieraiden vastaanottamiseen käräjäoikeuden tiloissa.

1. Tupakointi

Todistajana kuultu B on kertonut tupakoinnin olleen Porvoon käräjäoikeudessa suosittua jopa siinä määrin, että puolet henkilökunnasta saattoi olla samanaikaisesti tupakkahuoneessa. A:n tupakointi ei ollut muodostanut ongelmaa eikä todistaja ollut siihen kiinnittänyt esimiehenäkään edes huomiota. Luottamusmies C on todistajana kertonut, ettei A hänen mielestään ollut käynyt tupakkahuoneessa ainakaan enempää kuin muut. Todistaja D on kertonut A:n tupakoineen vieraittensa kanssa vierashuoneessa. Vasta A:n lähdettyä virastosta oli siellä otettu käyttöön kortin leimaaminen tupakkahuoneeseen menosta.

Virkamieslautakunta toteaa kerrotun perusteella, että tupakointi on ollut henkilöstön keskuudessa yleistä. Tupakkataukojen pituudesta tai päivittäisestä lukumäärästä ei oltu annettu ohjeistusta eikä rajoituksia. A:n tupakointi ei ole työajan käytön osalta poikennut toisista. Tupakkahuoneessa tupakointi on siten ollut virastossa noudatetun vakiintuneen tavan mukaista eikä asiassa ole ilmennyt perusteita, minkä vuoksi A:n olisi pitänyt käyttäytyä toisin.

A on tupakoinut myös asiakkaille varatussa tupakointitilassa. Koska hänelle ei ollut selvitetty, ettei tämä ollut toivottavaa käytöstä, ei menettelyä voida puheenaolevissa olosuhteissa pitää hänen virkasuhteensa jatkuvuutta vaarantavana tekijänä.

2. Yksityispuhelut

Todistaja B:n mukaan yksityispuheluita ei kontrolloitu eikä niitä rajoitettu. Todistaja C on kertonut yksityispuheluita olleen kaikilla. Todistaja E on ollut eri osastolla kuin A mutta on kertonut huomanneensa A:lla olleen paljon puheluita. E ei kuitenkaan voinut sanoa, mitä puheluita ne olivat olleet. Todistaja D on kertonut niinkään olleensa eri osastolla kuin A mutta huomanneensa tällä olleen paljon yksityispuheluita.

Virkamieslautakunta toteaa, että A on työskennellyt työhuoneessaan

yksin. Kieltoa tai rajoituksia yksityispuheluiden osalta virastossa ei ole annettu yleisesti eikä A:lle erityisesti. Eri osastoilla olleiden todistajien lausuntojen merkittävyyttä heikentää todistajahavaintojen sattumanvaraisuus ja se, että he eivät ole voineet kertoa varmistuneensa puheluiden yksityisestä luonteesta.

3. Vieraiden vastaanotto

Todistaja B:n mukaan yksityisiä vieraita kävi kaikilla eikä A:n vieraat muodostaneet ongelmaa. Todistaja C on niinkään todennut vieraita käyneen kaikilla ja lisännyt, ettei vieraiden käynnistäkään oltu annettu ohjeita. Todistaja E:n käsityksen mukaan A:lla oli ollut paljon vieraita mutta todistaja ei tiennyt, olivatko nämä esimerkiksi A:n entisestä työpaikasta, oikeusaputoimistosta. Myöskin todistaja D on kertonut A:lla käyneen paljon vieraita.

Virkamieslautakunta toteaa, että useat edellä tupakoinnista ja yksityispuheluista esitetyistä näkökohdista sopivat myös tähän perusteeseen. Ohjeistusta vieraskäynneistä ei ole ollut. Näytöksi on viitattu satunnaisiin havaintoihin kävijöistä ja luokittelu A:n yksityisvieraksi on perustunut arvioon eikä todisteelliseen tietoon siitä, millä asioilla kävijä on liikkunut. Kävijöiden lukumäärästä ja heidän viipymisestään A:n luona ei ole esitetty luotettavaa selvitystä.

Yhteenvetona virkamieslautakunta edellä olevan perusteella vielä toistaa, että A:n virkasuhdetta ei ole koeaikana purettu hänen työsuoritustensa perusteella. Myöskään käsittelyn aikana ei tähän ole vedottu eikä esitetty näyttöä, joka antaisi aiheita epäillä A:n rikkoneen työntekovelvoitettaan. Todistajana kuultu B on A:n lähimpänä esimiehenä päinvastoin kertonut A:n hoitaneen työtehtävänsä asianmukaisesti ja nopeasti, soveltuneen työhönsä hyvin ja noudattaneen työaika. Edellisestä työpaikasta oikeusaputoimistossa hankittu kokemus oli auttanut A:ta suoriutumaan työstään myös käräjäoikeudessa. Osaston omat rästityöt olivat B:n mukaan estäneet työavun antamisen muille osastoille. Todistaja F puolestaan ei ollut kuullut kielteistä A:n työtehosta, mutta muisteli tämän käyneen hakemassa häneltä lisätyötä.

Virkamieslautakunnalla ei näin ollen ole perusteita yhtyä työnantajan näkemykseen, että A olisi käyttänyt työajastaan vähintään 1/3 muuhun kuin työhön ja siten laiminlyönyt virkatehtäviään.

A:n viaksi väitetty menettely on liittynyt hänen käytöstapaansa muussa kuin virkatehtävien suorittamisen yhteydessä. Esitetyn näytön perusteella A:n käyttäytyminen ei ole kuitenkaan poikennut eräiden muiden virkamiesten käytöksestä.

Vetoaminen A:n käyttäytymiseen muissa kuin työsuorituksissa osoittaa työnantajan mieltäneen tämänkin käytöksen liittyvän koeajan tarkoitukseen ja luonteeseen. Koeajalla olevaan virkamieheen nähden työnantajalla on kuitenkin erityinen ohjausvelvollisuus, jotta virkasuhteen jatkumisen edellytykset voitaisiin asianmukaisesti harkita virkamiestä koskevan riittävän tietämyksen perusteella (Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5 s. 6). - A:lle ei ole kuitenkaan etukäteen selostettu hänen virkasuhteeseensa liitettävän koeajan tarkoitusta eikä siitä ole kirjattu ehtoja virkamääräykseen. Todistajana kuullun

B:n kertoman mukaan hänen tietoonsa ei saatettu koeajan tarkoitusta, joten sen työnjohdollista ohjaamista tai valvomista ei myöskään ole voitu suorittaa. Esiitetty selvitys ei niin ollen osoita, että työnantaja olisi täyttänyt ohjausvelvollisuutensa. Lisäksi A:lle on jo 21.12.1995 ilmoitettu purkamisperusteet sen sijaan, että hänelle olisi tuolloin kerrottu hänen käyttäytymistään työnantajan mielestä rasittavista virheistä.

Purkaminen ei ole perustunut valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin käyttäytymistä koskevan velvollisuuden laiminlyömiseen. Sen sijaan A:n virkasuhde on koeaikana purettu perusteilla, joihin vetoaminen noissa olosuhteissa on ollut epäasiallista.

Sitoumusta 1.9.1995 koeaikana mahdollisesti tapahtuvasta virkasuhteen purkamisesta on pidettävä poikkeuksellisenä toimenpiteenä. Työnantaja ei ole esittänyt perusteita, miksi sitoumus on laadittu.

Työnantaja on suullisessa käsittelyssä jättänyt virkamieslautakunnalle kirjallisen selvityksen sen keskustelun tuloksesta, jossa henkilöstö yksitellen on ilmaissut käsityksensä A:n soveltuvuudesta jatkaa virassaan koeajan päätyttyä. Palaute oli työnantajan mielestä luonteeltaan kielteinen. Mainittu henkilöstökysely on virkamieslautakunnan mielestä voinut vaikuttaa ratkaisevasti A:n virkasuhteen purkamiseen koeaikana.

Kolmestatoista vastaajasta 8 ei ole halunnut ottaa kantaa. Yksi eli A:n lähin esimies on kannattanut A:n virkasuhteen jatkamista. Kielteisesti asennoituneista on todistajina kuultu C:tä, E:tä ja D:tä. Viimeksi mainituista on C perustellut kielteistä käsitystään toteamalla, että A oli nuorempi ja tyypiältään toisenlainen. C oli lisäksi luullut asian johtavan varoitukseen A:lle.

Virkamieslautakunta toteaa edellä olevan perusteella, että suurin osa henkilöstöstä ei ole halunnut ottaa mitään kantaa A:n virkasuhteen jatkumiseen. A:n tyyppiin viittaaminen on todistelun mukaan saattanut tarkoittaa esimerkiksi hänen pukeutumistaan mustaan asuun. - Tämän sisältöiseen ja tämäntapaisilla perusteilla rakentuvaan henkilöstökyselyyn nojaaminen ei virkamieslautakunnan mielestä täytä edellytystä asiallisuudesta koeajan purkamisessa.

Suullisessa käsittelyssä työnantaja on vielä pyytänyt virkamieslautakuntaa lausumaan käsityksensä siitä, onko A esittämällä tässä asiassa työnantajan kannasta poikkeavia käsityksiä osoittanut siten epäluotettavaksi, että sitä voitaisiin jatkossa käyttää palvelussuhteen päättämisen perusteena.

Virkasuhteen purkamista koeajalla koskevassa asiassa A:n ja työnantajan edut ovat vastakkaisia. Tämän vuoksi on luonnollista, että lausumat molemmilta puolin painottuvat eri tavalla ja sisällöltään erilaisina. Myöskään kaikki tapahtumat eivät ole voineet tulla todistelun kohteeksi joko sen vuoksi, etteivät ne liity purkamiseen, että tapahtuma on ollut kahdenkeskinen ilman todistajia tai sen vuoksi, etteivät asianosaiset ole tarjonneet näyttöä. Sen aineiston perusteella, joka virkamieslautakuntaan on kertynyt tämän asian käsittelyn yhteydessä, virkamieslautakunnan mielestä A:n luotettavuutta ei ole perusteltua kyseenalaistaa.

Kaiken edellä esitetyn perusteella ja asiaa kokonaisuutena tarkastellen

virkamieslautakunta katsoo, että A:n virkasuhteen purku koeaikana on tapahtunut epäasiallisilla perusteilla.

Päätös:

Oikaisuvaatimus hyväksytään ja A:n virkasuhteen purkaminen koeaikana kumotaan.

Todistelukustannuksina määrätään B:lle maksettavaksi matkakustannuksista 131,60 markkaa.

Sovelletut lainkohdat:

Valtion virkamieslain 10 §, 14 §, 53 § ja 54 §.

Muutoksenhaku:

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistui puheenjohtaja Kallio, jäsenet Kairinen, Kulla, Paavilainen, A. Nieminen, Sipiläinen, M. Nieminen ja Salo sekä varajäsen Vainio.